

A practice proposal for promoting sportsmanship behavior in physical education course: Constructing Sportsmanship in Juniors' Games (CSJG)*

Yakup KOÇ**

Received date: 06.06.2017

Accepted date: 04.07.2017

Abstract

The purpose of this study is to propose a practice for promoting sportsmanship behaviors in physical education lessons. A literature review method has been used for the study. Sample activities and practices with regard to sportsmanship that are prominent in domestic and particularly foreign studies and that are suitable for secondary school physical education programs have been constructed following a program and offered to researchers and educators. This practice proposal is called as "Constructing Sportsmanship in Juniors' Games (CSJG)". In-class lessons and activities were planned for the first three weeks of the practice (especially given the theoretical knowledge), court or gymnasium practical activities for the following four weeks, and practical feedback activities for the eighth week. This practice proposal should be provided to teacher candidates during undergraduate education and to working teachers within the scope of on-the-job training activities. Students are expected to develop sportsmanship behaviors after this practice is implemented by physical education teachers with the support of Ministry of National Education. Educators and researchers are recommended to test the feasibility, efficiency and permanence of the "CSJG" practice proposal that is prepared with the purpose of developing physical education courses sportsmanship behaviors.

Keywords: Physical education course 1, sportsmanship 2, csjg 3

* This study was presented at the 4th International Conference on Curriculum and Instruction (ICCI/EPOK - October-2016) with the same name in Antalya/Turkey.

** Assistant Professor, Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ykoc79@gmail.com

Beden Eğitimi Dersinde Sportmenlik Davranışı Kazandırmaya Yönelik Uygulama Önerisi: Küçüklerin Oyununda Centilmenliğin Yapılandırılması (KOCY)*

Doi numarası: 10.17556/erziefd.319393

Yakup KOÇ**

Geliş tarihi:06.06.2017

Kabul tarihi:04.07.2017

Öz

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı kazandırmaya yönelik uygulama önerisi sunmaktır. Araştırmada kaynak taraması yöntemi kullanılmıştır. Sportmenlikle ilgili yurt içi ve özellikle yurt dışı çalışmalarda ön plana çıkan ve ortaokul beden eğitimi dersi programına uygun örnek etkinlik ve uygulamalar bir program dâhilinde yapılandırılarak araştırmacı ve eğitimcilere sunulmuştur. Uygulama önerisi “Küçüklerin Oyununda Centilmenliğin Yapılandırılması” (KOCY) olarak adlandırılmıştır. Uygulamanın ilk üç haftasında sınıf içi ders ve etkinlikler (özellikle teorik bilgi verilmesi), sonraki dört haftasında uygulamaya dönük spor sahası ya da spor salonu etkinlikleri ve sekizinci haftada da uygulamalara dönük dönüt etkinlikleri planlanmıştır. Ortaya çıkan uygulama önerisinin öğretmen adaylarına lisans eğitiminde, hâlihazırda görev yapan öğretmenlere de hizmet içi seminerlerle verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı desteğiyle beden eğitimi öğretmenlerimizin bu programı uygulaması sonucunda öğrencilerimizde sportmenlik davranışlarının gelişmesi beklenmektedir. Eğitimci ve araştırmacılara beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını arttırmaya yönelik hazırlanan “KOCY” uygulama önerisinin uygulanabilirliğini, verimliliğini ve kalıcılığını deneysel çalışmalarla test etmeleri önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Beden eğitimi dersi 1, sportmenlik 2, kocy programı 3.

* Bu çalışma, Antalya’da 4. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi’nde (ICCI/EPOK-Ekim-2016) aynı adla sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Erzincan TÜRKİYE, ykoc79@gmail.com

1. Giriş

Beden eğitimi ve spor dersi tüm toplumun spor ile ilgili aldığı temel eğitimin yeridir ve sporla ilgili toplumda geliştirilmek istenen davranışlar için önemli fırsattır. Beden eğitimi ve sporun karakter inşa ettiği her zaman söylenen genel kanı olsa da spor içerisinde ahlaki kalite gittikçe düşmektedir (Yapan, 2007). Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi ülke sporunda görülen şiddetin, saldırganlığın ve sportmenlik dışı hareketlerin önlenmesi için toplumu bilinçlendirme faaliyetleri yapsada (Arıpınar & Donuk, 2017) okullarda sportmenliğe dönük iyi yapılandırılmış uygulama ve etkinliklere ihtiyaç bulunmaktadır. Green'e göre (1997), eğer sportmenlik kalitesini arttırmaya yönelik okullarda bir şey yapılmazsa sosyal gelişime sporun yaptığı katkı minimum olacaktır. Amerika'da bazı eyaletlerde yasalar, kapsamlı karakter eğitimi programlarının uygulanmasını zorunlu tutmaktadır. Bu programa sportmenlik de dâhil edilmiştir (www.character.org, 2016). Ülkemizde sportmenlik kavramı değişik kelimelerle ifade edilmektedir. Sportmenliğin yanında en bilinenleri fair play ve centilmenliktir (Pehlivan, 2004). Aslında aynı manayı içerselerde fair play daha çok profesyonel spor ortamlarında kullanılmaktadır. Okul eğitiminde daha yaygın kullanılan kelime centilmenliktir (Esentürk & Koç, 2016).

Keating (1978) sportmenliği, yarışmacıların eylemleri veya sözleriyle gösterdiği tutum ve davranışlar olarak tanımlamaktadır (Akt. Green, Tomas, Gabbard & Carl, 1999). Yapılan tanımlamalar ve çalışmalar sportmenliğin çeşitli alt boyutlarının olduğunu göstermiştir. (Vallerand, Briere, Blanchard & Provencher, 1997; Hassandra, Bekian & Sakellariou, 2007; Koç, 2013). Dolayısıyla, sportmenliği belirli bir şekilde tanımlamak zordur. Sportmenlik; ahlak, etik kuralları, felsefe ve oyunun kurallarının bir bileşimi olarak görülmektedir. Her ne kadar sportmenlik için ortak bir kod mevcut olmasada, bazı ortak özelliklerinin üzerinde mutabakata varıldığı anlaşılmaktadır (Green, 1997). Bu nedenle sportmenlik ile ilgili etkinliklerin tüm boyutlarıyla ele alınması davranış gelişiminde başarı şansını arttıracaktır.

Her şeyden önce sportmenlik kavramını öğrenci ve sporculara aktaracak kişilerin yeterli eğitimden geçmiş olması en önemli önceliktir. Ülkemizde sportmenlik kavramının henüz yeterli seviyede önemsenip ele alınmaması ve programlarda çok sınırlı yer verilmesi öğretmenlerin bu alandaki niteliklerini sınırlandırmaktadır. Hansen'in (1999) çalışmasında uyguladığı bilişsel sportmenlik eğitim programı öğretmenlerin sportmenlik gelişimlerine katkıda bulunmuştur. Örneğin; Amerika'da spor eğitimcilerine uygulayabileceği çeşitli programlar sunulmuş ve bununla da yetinilmeyip sportmenlik uygulama el kitapçıkları ve sözleşme metinleri hazırlanmıştır (www.northropbruins.org ; www.hb.edu). Nitekim Rudd & Stoll'a göre (1998) sportmenlik davranışının telkin edilmesinde iki genel basamak vardır. Bunlardan birincisi telkin edecek kişinin sportmenliğin manasına vâkıf olması, ikincisi de sporun rekabetçi tarihini de dikkate alarak öğretim yönteminin kullanılmasıdır. Titiz bir yöntemin zorunlu olduğunu bu alanla ilişkili ve ahlaki gelişimle ilgili var olan araştırmaların da dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

Birçok araştırmacı ancak sistematik programlarla sportmenlik ve ahlaki gelişimin sağlanabileceğini aksi takdirde durumun gittikçe kötüleşeceğini düşünmektedir (Green & Gabbard, 1999; Yıldırım, 2005). Bazı ampirik çalışmalar ahlâki gelişimde belirli öğretim müdahalelerinin etkinliğini anlamaya çalışırken (Green & Gabbard, 1999), az sayıda ampirik çalışma da genel sportmenlik eğitimi araştırmaktadır (Petersen, 2012). Bazı yapılandırılmış çalışmalarda özel müfredat ve öğretim stratejileri kullanılarak beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde sosyal becerilerin ve prososyal davranışların ortaya çıkması ve uygunsuz davranışların azaltılması sağlanmıştır (Giebink & McKenzie, 1985; Hastie & Buchanan, 2000). Bunlardan bazıları;

Spor eğitim modeli; Amacı sosyal becerileri fiziksel aktivite ile bütünleştirmektir. Bu öğretim modeli, spor kültürü becerilerini ve stratejilerini bir öğrencinin sportmen, eşitlikçi ve kapsayıcı çevreye katılımıyla ilişkilendirmek üzere tasarlanmıştır. Spor eğitim sezonları spesifik sosyal davranışlar geliştirmek üzere tasarlanmıştır. Bir öğrenci, sportmenliğin (fair play) ne anlama geldiğini ve nasıl yürürlüğe konacağını öğrenme fırsatı bulur. Sportmenlik kavramı sadece kurallara uymanın ötesine geçen hedefler olarak tanımlanır. Hedefler şunlardır: (a) öğrenci, sınıf ve takım içindeki görevlere zamanında ve aktif olarak tam ve sorumlu katılır; (b) öğrenci, etkinliklerde takımının rollerini yerine getirirken takım arkadaşları ile işbirliğinde en iyi çabayı gösterir; (c) öğrenci, kendi davranışını kontrol eder, diğerlerinin katılma hakkını destekler, çatışmaları çözer ve takım arkadaşları ve rakiplerine saygı gösterir; (d) iyi spor, kurallara göre oynayan, hakemlere ve rakiplere saygı duyan ve kazanma ve kaybetme deneyimlerinde olumlu tutum gösteren bir öğrenci tarafından gösterilir; (e) öğrencinin, başkalarının olumlu etkisine girmesi yararlıdır ayrıca iyi oyunu ve çok çalışmayı takdir eder (Siedentop, Hastie, & Van der Mars, 2004). Ayrıca Siedentop ve diğerleri (2004) sportmenliği spor eğitimiyle bütünleştirmek için bazı stratejiler önermiştir. Örneğin; derste beklenen sportmenlik hedeflerinin posterlerle sergilenmesi, yarışmalar öncesinde okunan, tartışılan ve imzalanan yazılı sportmenlik sözleşmelerinin kullanılması.

“Play Hard, Play Fair, Play Fun” (PHPFPF) programı ise; gençlerin spor deneyimlerinde eğlenmeyi arttırmak için programın odağında sportmenliği geliştirmeyi vurgulamaktadır (Ellis, Henderson, Paisley, Silverberg, & Wells, 2004). Programda uygulanan tekniklerden bazıları ise; oyun öncesi tanıtımlar, oyun sonrası sosyal etkinlikler aracılığıyla spor ortamının kişiselleştirilmesi, sportmenlik davranışları için belirli ödüllerin sağlanması ve negatif sportmenlik davranışları için cezalar verilmesi, afişler ve çıkartmaların kullanılması olarak sayılabilir. Programda kullanılan bu tekniklerle sportmenlik kültürünün geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Fair Play for Kids (1990), STAR sportmenlik eğitim modülü web tabanlı eğitim aracıdır. Program ilgi çekici bir öğrenme deneyimi talep eden bugünün öğrencilerini daha iyi motive etmek için spor ile akademiye birleştirmektedir Program, sportmenlikle ilgili çağdaş grafikler ve görevlerle kullanıcıların ilgisini çekmektedir. Programda ihtiyaçlar, literatür ve öğretim içeriğinin analizine dayanan uzun vadede entegrasyon olasılığını artıran karar verme faaliyetleri sunulmaktadır. STAR sportmenlik eğitim modülü; sportmenliği öğretmek için kullanılan üç yaklaşımın bir karma versiyonudur: (1) sportmenlik inancı, (2) genç sporcular için davranış olarak güzel örnekler oluşturmak ve (3) farklı gruplarla etkileşim (yani antrenörler, takım ve yetkililer) (Ford, 2009).

Ayrıca birçok deneysel çalışmada, sportmenlikle ilgili eğitsel uygulamaların sportmenliğe olumlu etkisi ortaya konmuştur (Arthur-Banning, Paisley, & Wells, 2007; Blair, 2014; Cecchini, Montero, Alonso, Izquierdo & Contreras, 2007; Hassandra, Goudas, Hatzigeorgiadis & Theodorakis, 2007; Lodl, 2005; Wells, Ellis, Paisley, & Arthur-Banning, 2005, Wells, Arthur-Banning, Paisley, Ellis Roark & Fisher, 2008). Bu çalışmalarda örneğin; Hassandra, Goudas, Hatzigeorgiadis & Theodorakis, (2007) okulda olimpiik eğitim programı kullanarak 5. sınıf öğrencilerinin sportmenlik davranışlarını geliştirmeyi amaçladıkları çalışmaları sonucunda öğrencilerin sportmenlik davranışlarında anlamlı gelişmeyi rapor etmişlerdir. Blair (2014) okul voleybol müsabakalarına katılan 8-14 yaş grubu öğrencilerinde uygulanan 6 haftalık programın pozitif davranışlar sergilenmesini anlamlı olarak arttırdığını tespit etmiştir. Arthur-Banning ve diğerleri (2007), hakemlerin davranış eğitimi almasının 3 ve 4. sınıf öğrencilerin basketbol müsabakalarındaki sportmenlik davranışlarını pozitif etkilediğini bulmuşlardır. Ayrıca Sharpe, Brown & Crider, (1995) sportmenliğe yönelik uygulanan programın sportmenliğin yanında liderlik ve çatışma çözme gibi pozitif sosyal kazanımlara da vesile olabileceğini ortaya koymuşlardır. Bir diğer çalışma da Raakman (2006) sadece oyna (“justplay”) adıyla sunduğu

davranış yönetimi programında sportmenliğe ve eğlenmeye vurgu yaparken galip gelmenin önemini azaltmak istemiştir. Ancak bu çalışması teoride kalmıştır.

Giebink and McKenzie (1985), öğretim amaçlı talimatlar ve övgü, modelleme ve puan sistemi kullanmanın çocukların sportmenlik davranışlarına etkilerini incelemişlerdir. Çalışmada softbol dersinde müdahale stratejileri uygulanmış ve sonrasında rekreasyonel basketbol oyunları üzerinde genellemeler yapılmıştır. Sonuçlar, müdahalelerin her birinin sportmenlik davranışını arttırdığını ve sportmenlik dışı davranışları azalttığını gösterebilir. Araştırmacılar, softbol'dan basketbola sportmenlik davranışının aktarımını göremediklerinden sportmenliği geliştirme içeriğinin her spor dalı için ayrı stratejilere sahip olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Benzer şekilde Romance, Weiss, ve Bockoven (1986), beden eğitimi dersinde sportmenliğe yönelik müdahale programının (5. sınıf öğrencilerinde 8 haftalık deneysel çalışma) etkilerini araştırmak için yaptıkları çalışmada özel olarak tasarlanmış müdahalelerin ahlaki gelişime katkısını bulmuşlardır. Ayrıca beden eğitimi derslerinde öğretmenlerinin kullandıkları müfredat ve verdikleri eğitime sosyal davranışları geliştirici içerik dâhil etmedikleri sürece öğrencilerin sportmenlik davranışlarının gelişmemiş kalacağı iddia edilmiştir (Giebink & McKenzie, 1985; Hellison, 2003; Patrick, Ward, & Crouch, 1998; Siedentop, ve diğerleri, 2004).

Vidoni & Ward (2009) fair play uygulamalarıyla öğrencilerin aktif katılımını artırarak zararlı davranışların sayısını azaltmıştır. Bununla birlikte, uygulamalarının sonunda yararlı davranışların sayısında da az da olsa artış gözlemlenmiştir. Çok bilinen başka bir çalışmada Gibbons, Ebbeck, and Weiss (1995), ilköğretim çağındaki çocukların ahlaki gelişimlerini teşvik etmek için “Çocuklar için Fair Play” (1990) kılavuzundan seçilen aktiviteleri kullandılar. Beden eğitimi derslerindeki yedi aylık fair play ve sportmenlik içeren müfredat etkinliklerinden sonra deneysel grupların ahlaki gelişmelerinin kontrol grubuna göre anlamlı derecede iyi olduğunu tespit etmişlerdir (Akt. Green & Gabbard, 1999). Sosyal beceriler kazandırmada başarıya ulaşmak için (a) beklenen davranışların açıklanması, (b) gösterme, (c) uygulama örnekleriyle pekiştirme, (d) eğitmenin dönüt vermesi ve (e) uygulama fırsatının verilmesi basamakları gereklidir (Spence, 2003; Vidoni, 2005).

Ülkemizde beden eğitimi öğretmenleri ya da altyapı eğitimcileri için sportmenlik kavramı ile ilgili araştırmaların sınırlılığı, ilgili fakülte veya yüksekokul programlarında ders veya ders içeriğinin yetersizliği, ayrıca Millî Eğitim müfredat programlarında da açıklayıcı bilgi, belge ve örneklerin yeterince olmayışı böyle bir çalışmanın gerekliliğini arttırmıştır. Ortaokullar için hazırlanan beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı uygulama kılavuzunda sportmenlikle ilgili 7 ve 8. sınıflar için yalnızca birer örnek etkinliğe yer verilmiştir (MEB, 2013). Problemin büyüklüğü ve ihtiyacın önemi düşünüldüğünde bu etkinliklerin yetersiz kalacağı aşikârdır. Ayrıca davranış gelişimi açısından, sportmenlik etkinliklerin 7 ve 8. sınıfta başlatılması nedeniyle geç kalınacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı kazandırmaya yönelik uygulama önerisi olarak “Küçüklerin Oyununda Centilmenliğin Yapılandırılması” (KOCY) adlı programı sunmaktır.

2. Yöntem

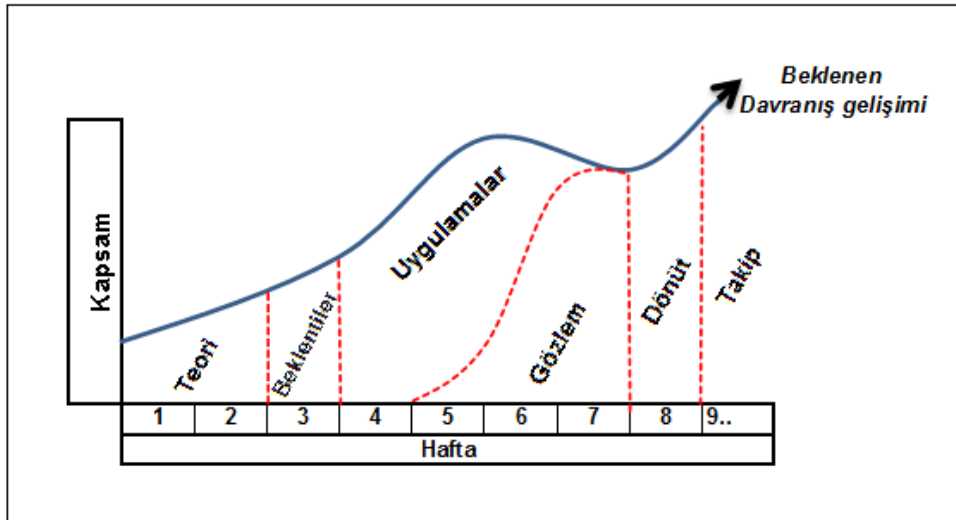
Araştırma da kaynak tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmalarda “yorum”un temel olduğu, veri toplamanın yorum için olduğu değerlendirildiğinde kaynak tarama ile de özgün çalışmalar yapılabileceği ifade edilmiştir (Karasar, 2003). Araştırmada kaynaklara ulaşmak için arama motorlarından Türkçe olarak “sportmenlik”, “Fair play”, “centilmenlik”, “sportmenlik” ve “sporda ahlak” kelimeleri kullanılmıştır. Yurt dışı kaynaklara ulaşabilmek için de arama motorları ve akademik veritabanlarından “sportsmanship bahavior”, “Fair play” “moral education in sport” “values in sports” kelimeleri ile arama yapılmıştır. Çalışmada Türkçe yayınlanan 10 kitap, 8 tez ve 20 makale ile yabancı dille yayınlanan 11 kitap, 36 tez ve 59 makale

incelenmiştir. Bu yayınlardan Türkçe yayınlanan 7 kitap ve 6 makaleye; yabancı dille yayınlanan 5 kitap, 7 tez ve 28 makaleye yer verilmiştir. Ayrıca çeşitli internet sayfalarından da yararlanılmıştır. Sportmenlikle ilgili bu çalışmada ön plana çıkan ve beden eğitimi ve spor dersi programına uygun örnek etkinlik ve uygulamalar bir program dâhilinde yapılandırılarak araştırmacı ve eğitimcilere sunulmuştur. Uygulama önerisi “Küçüklerin Oyununda Centilmenliğin Yapılandırılması” (KOCY) olarak adlandırılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Literatürdeki yaklaşımlara (Spence, 2003; Vidoni, 2005) uygun olarak uygulama önerisi yapılandırılmıştır. Uygulamada yer verilen etkinlikler literatürle desteklenmiştir. Çalışmada yer verilen örnek etkinlikler 5 ve 6. sınıf düzeyine uygun seçilmiştir. Beden eğitimi öğretmenleri sportmenlik ile ilgili eğitimler için en verimli dönemin ortaokul 5 ya da 6. Sınıf olacağını düşünmektedir (Esentürk & Koç, 2016). Nitekim Yıldırım’da (2004) fair play çalışmalarının mümkün olan en erken yaşlarda beden eğitimi dersleri aracılığıyla başlatılmasını önemsemektedir. Ayrıca aynı yaş grubunda yer alan öğrencilerin alt yapı eğitimlerinde de KOCY programının kullanılabilirliği düşünülmektedir.

Uygulamanın ilk üç haftasında sınıf içi ders ve etkinlikler (özellikle teorik bilgi verilmesi), sonraki dört haftasında uygulamaya dönük spor sahası ya da spor salonu etkinlikleri ve sekizinci haftada da uygulamalara dönük dönüt etkinlikleri planlanmıştır (Şekil1). Uygulamada yer alan etkinlikler farklı ünite konuları (Atletizm, Futbol, Voleybol vb.) ile birlikte kullanılabilme imkânı vermektedir. Uygulamada yer alan tüm etkinliklerin kalıcılığının sağlanması amacıyla öğrencilerin tüm eğitim hayatı boyunca tekrar edilmesi, hatırlatılması ve kullanılması tavsiye edilmektedir.

Şekil 1. Küçüklerin Oyununda Centilmenliğin Yapılandırılması (KOCY) süreci.

Uygulama içeriğinde altı farklı etkinlik türü bulunmaktadır. Bunlar;

3.1 Teorik bilgi verme

Sportmenlik kavramı ve bu kavramla ilişkili olduğu düşünülen değerlerin (örneğin; insani, toplumsal, sportif, manevi ve resmi değerler) sınıf ortamında çeşitli yöntem ve tekniklerle (Anlatım, drama, beyin fırtınası, soru cevap, vb.) öğrencilere verilmesi sağlanır. Sportmenliğin

tanıtımına yönelik sunum, sınıf ortamında sportmenliğe yönelik ödül almış örnek davranışların tartışılması (Aydın & Gürler, 2014), drama ve rol oynama etkinlikleri ile empati becerisinin geliştirilmesi (Aydın, & Gürler, 2014), beden eğitimi oyunları içerisinde karşılaşılabilecek ikilemlerin tartışılması (Kavussanu & Spray, 2006) gibi etkinlikler planlanabilir. Yukarıda ifade edilen etkinliklerin katkısı çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Örneğin; Rol oynama yolu ile iletiye katılanların, rol oynamayanlara oranla daha çok tutum değiştirdikleri gözlemlenmiştir (İnceoğlu, 2004). Perry, Clough & Crust (2013) empatinin sportmenliğin önemli bir basamağı olduğunu iddia etmiştir. Sportmenlik davranışları ile empati eğiliminin yakın ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar vardır (Koç, 2017b; Sezen-Balçıkınlı, 2009). Diğer taraftan sportmenlikle ilişkili olduğu ortaya konan saygı (Koç & Yeniçeri 2017) ve sabır (Koç, 2017a) gibi kişilik özellikleri üzerinde de durulmalıdır. Ayrıca sportmenlik kavramı disiplinlerarası öğretim yaklaşımıyla Din kültürü ve ahlak bilgisi gibi derslerle de desteklenerek teorik bilginin etkinliği artırılabilir (Koç & Karabudak, 2017).

Hassandra, Goudas, Hatzigeorgiadis ve Theodorakis, (2007) sağlam teorik ilkelere dayanan programların öğrencilerin sosyal ahlak gelişimlerinde daha etkili olacağını savunmuştur. Bu nedenle arzu edilen kazanımların elde edilmesi için teorik bilgi verme periyodu teorik ilkelere uyumlu olacak şekilde etkili ve ayrıntılı planlanmalıdır.

3.2 Beklentileri açıklama (3D)

Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği'nin (BEDSDÖ) geliştirilmesinde kullanılan 47 maddeli ölçek taslağı maddelerinin beklenti olarak öğrencilere sunulması, bu davranışların öğrencilerden beklendiğinin vurgulanması ve beklentilerin uygulanmasına yönelik sözleşme imzalanması programın ikinci aşamasını oluşturmaktadır. Beklenti formunun sportmenliğin yapısına uygun olarak 3 bölümden oluşması uygundur. Birinci bölüm pozitif davranma, ("oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım etme"), ikinci bölüm negatif davranmama ("rakibin gözünü korkutmak için sert oynamama") ve üçüncü bölüm ise yeni ve özel durumda davranma (1 ve 2 nolu beklentilerin paralelinde oluşabilecek yeni ve özel durumlarda doğru davranışta bulunma) davranışlarını içerir. Literatür göstermiştir ki sosyal beceriler kazanma da beklenen davranışların açıklanması etkili eğitimin gereğidir (Spence, 2003; Vidoni, 2005). Berkowitz & Grych (1998) olumlu sosyal atmosfer oluşturmaya başlanması için sportmenlikle ilgili beklentilerin açık olarak belirtilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca bu beklentilerin öğrencilerin ve beden eğitimi öğretmeni tarafından uygulanacağına dair sözleşme imzalanmalıdır (Wells, Ellis, Paisley, & Arthur-Banning, 2005). Siedentop ve diğerleri (2004) de sportmenliği spor eğitim modeliyle bütünleştirmek için imzalanan sözleşme kullanmıştır. Ayrıca Hastie ve Buchanan (2000) çalışmalarında etik sözleşmeyi resmi ve yazılı olarak kullanmışlardır.

3.3 Ders uygulamaları (30)

Seçilen üniteye uygun olarak planlanacak oyun ve etkinliklerde öğrencilerin sırasıyla gayeye ulaşmayı, eğlenmeyi ve galip gelmeyi öğrenmeleri kontrollü olarak sağlanır. Her ders başında 3-5 dk kadar sportmenliğin vurgulanması ve beklentilerin hatırlatılması amacıyla giriş yapılır Hassandra, Goudas, Hatzigeorgiadis & Theodorakis, (2007). Ayrıca dersin kapanış bölümünde de bilinçlendirmeye yönelik görüşme yapılır (Siedentop, ve diğerleri, 2004). Ders uygulamaları 3 temel etkinliklerden oluşmaktadır. Bunlar;

Gayeli Oyun: Öğrencinin çeşitli yönlerden kendisini geliştirmesi amaçlanan etkinliklerdir. Örneğin; Grupla İp atlama. İşbirlikli öğrenme ortamında performansın geliştirilmesi amacının vurgulanmasıyla oluşturulan olumlu öğrenme ortamının sportmenliğin geliştirilmesinde önemli stratejilerden olduğu düşünülmektedir (Perry, Clough & Crust, 2013). Yapılandırıcı yaklaşıma

uygun olarak öğrencinin süreç içerisinde kendi gelişimini görmesi sağlanır. MEB tarafından uygulanan fiziksel uygunluk karne uygulanması bu gayeli oyun etkinliklerine güzel örnektir.

Galibiyet ile Sonuçlanmayan Oyun: Bu aşamada, etkinliklerin sonucunda yenme olmadan da eğlenmenin mümkün olabileceğini gösteren oyunlar kullanılmalıdır. Oyun içinde devamlı olarak yenme ve yenilme durumu değişeceğinden her iki durumda normal sonuç olduğu vurgulanır. Örneğin; Futbolda ortada sıçan oyunu (5'e 2 oyunu). Miller, Roberts & Ommundsen (2004), oyunculara yenme ve yenilmenin önemsiz olduğunun vurgulanarak sezdirilmesinin sportmenliğin artışı teşvik edeceğini belirtmişlerdir. Bazı çalışmalarda da beden eğitimi faaliyetlerinde eğlenmenin, sportmenlik davranışlarını da arttırdığı sonucu elde edilmiştir (Blair, 2014; Raakman, 2006; Wells, Ellis, Paisley, & Arthur-Banning, 2005). Green (1997), kazanmak her şey olduğunda sonucun sürecin yerini alarak öğrencileri spora katılıma yönelten içsel ödülleri azalttığını veya yok ettiğini iddia etmiştir. Bu aşamada yapılan tüm etkinliklerde yenme ve yenilmeden çok eğlenme amacının gerçekleştirilmesi sağlanır.

Galibiyet ile Sonuçlanan Oyun: Galip ve mağlupların kontrollü uygulamalarına yer verilen etkinlikler düzenlenir. Örneğin; kaybeden öğrencilerin galip gelen öğrencileri tebrik etmesini sağlayacak düzenleme yaptırılır. Takımlar veya bireyler arasında sportmenlik manası, oyun sonrası el sıkışma ile iletilir. Rudd & Stoll (1998), sportmenliğin oyun sonrası el sıkışma olmadan var olamayacağına vurgu yapmıştır. Literatürde elle tebrik etme olarak gerçekleştirilse de bu uygulama bir adım ileri götürülerek kültürümüzde de yer alan sarılmak şeklinde de gerçekleştirilebilir. Yapılan bir çalışmada sarılmanın empati ve anlayışı arttırdığı ve stresi azalttığı gibi birçok faydası tespit edilmiştir (Cohen, Janicki-Deverts, Turner, & Doyle, 2015; www.collective-evolution.com; www.sott.net). Dolayısıyla özellikle yenilen ve stresi yükselen bireyin rakibiyle sarılması ortamdaki muhtemel gerginliği azaltacaktır. Beden eğitimi dersinde oyun sonrası tarafların el sıkışıp sarılması etkinliği araştırmacının da önceden bizzat uyguladığı ve başarı sağladığı bir uygulamadır (Şekil 2). Bu uygulamanın hemcinslerce uygulanması daha sağlıklı sonuçlar verecektir. Ayrıca bu aşamada farkın arttığı oyunlarda skoru sıfırlama (Wells, Ellis, Paisley, & Arthur-Banning, 2005), katılımcılara zayıf takımda oynama gibi roller vererek onların takım arkadaşları ve rakiplerine yönelik empati geliştirmeleri sağlanır (Perry, Clough & Crust, (2013).

Şekil 2. Beden Eğitimi dersinde oyun sonrası el sıkışıp sarılarak tebrikleşme

Öğretmenler uygulamalar sırasında mümkün oldukça etkinliklerde aktif rol almalı ve önceden imzaladığı sözleşmeye uygun olarak öğrencilere rol model olacak davranışlarda bulunmalıdır. Öğretmenler olumsuz davranışlar sergilememe noktasında da hassas olmalıdır. Hassandra, Goudas, Hatzigeorgiadis & Theodorakis, (2007) öğretmenlerin sözlü saldırganlıklarının bile öğrencilerin sportmenlik dışı davranışlar sergilemesine neden olduğunu ortaya koymuşlardır. Ders uygulamaları esnasında örnek öğrencilerin tespiti yapılır. Öğretmen, olumlu ya da olumsuz davranışların sergilendiği noktada dersi durdurarak olayın tüm sınıfça anlaşılmasını sağlayacak şekilde kısa bir değerlendirme yapar. Bu noktada olumsuz davranışlar yapan öğrenciyi fazla ezici söylemlerde bulunmak yanlış olur. Yaptığı davranış şahsı için değil, sonuçları itibariyle irdelenir. Örneğin; yaptığı sakatlayıcı hareketin doğurabileceği vahim sonuçlar hatırlatılır. Diğer taraftan olumlu davranışlarda bulunan öğrenciler tüm sınıfça alkışlatılarak onurlandırılır. Öğrencilerin sergilediği davranışlar dönüt etkinlikleri için dikkate alınır. Gerekirse yaptıkları davranışlar not edilir. Siedentop ve diğerleri (2004) spor eğitim modelinde ders bitiminde, haksızlık durumlarının hemen ardından ya da her zaman gerçekleşmeyen sınıf içindeki özel anlarda farkındalık görüşmeleri yapmayı önermiştir. Ayrıca öğrencilere doğru davranışları sergilemeleri için etkinliklerde taraftar, hakem ve antrenör gibi roller de verilir (Siedentop ve diğerleri, 2004). Verilen rollere uygun sportmenlik davranışları öğrencilere hatırlatılır. Örneğin; antrenör olarak görevlendirilen öğrencinin hakeme olan davranışlarına dikkat etmesi, taraftar görevi verilen öğrencilerin tezahüratlarında rakibe ve hakeme saygılı sloganlar kullanması vb. gibi.

3.4 Gözlem Yapma

Gözlem iki amaçla kullanılmaktadır. Bunlardan biri, öğrencilerin bireysel ve grup olarak sergilediği negatif ve pozitif davranışlara gerektiğinde anında müdahale etmek ve dönüt etkinliklerinde kullanmak amaçlıdır. Diğer gözlem amacı ise KOCY programının etkinliğini test etmek için ön-test ve son-testte kullanılmasıdır. Ön-test ve son-testte kullanılacak gözlem formunun geliştirilmesinde Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği'nin (BEDSDÖ) 47 maddeli ölçek taslağından hazırlanan beklenti formu ile bazı deneysel çalışmalarda kullanılan (Blair, 2014; Petersen, 2012; Wells ve diğerleri, 2008) gözlem formlarından yararlanılmıştır. Petersen, (2012) çalışmasında öğrencilerin sportmenlik davranışlarını sportmence ve sportmenliğe aykırı olan davranışlar olarak iki grupta gözlemlemiştir. Gözlem yapacak kişi formun içeriği hakkında hazırlık yapmalıdır. Gözlemci öğrencileri izlerken sadece sözel iletişime dikkat etmemeli fiziksel temas, beden dili, sözel ipuçları ve görünür duygulara da önem vermelidir. Ayrıca farklı cinsiyetteki özel durumlara da dikkat edilmelidir. Gözlemlere oyunlar esnasında izleyenler de dâhil edilmelidir (Harris, 2006). Gözlem formu dönüt etkinliklerinde kullanıldığı gibi öğrencilere not vermede de kullanılabilir.

3.5 Dönüt (3Ö)

Gözlem aşamasında alınan notlara uygun olarak görüşler öğrencilere yansıtılır (Harris, 2006). Öğrencilerin etkinlikler süresince gösterdikleri kayda değer sportmenlik davranışları çeşitli ödüllerle pekiştirilerek davranışların kalıcılığı sağlanır (Siedentop ve diğerleri, 2004; Hassandra, Goudas, Hatzigeorgiadis & Theodorakis, 2007). Olumlu davranışlara ödül verildiği gibi olumsuz davranışlara da sportif ya da sosyal cezalar verilmesi olumsuz davranışları azaltmaya katkı sağladığı düşünülmektedir (Bierhoff, 2002). Ayrıca olumlu ya da olumsuz davranışlar için ailelere de bilgi verilmesi sağlanır (Wells, Ellis, Paisley, & Arthur-Banning, 2005). Dönüt etkinliklerinde 3 çeşit ödül/ceza verilmesi tavsiye edilmektedir. Bunlardan birincisi sportif ödül: Okul takımlarında yer alma/almama. İkincisi öğretimsel ödül: Not verme, Sertifika, başarı belgesi (Wells, Ellis, Paisley, & Arthur-Banning, 2005). Ulusoy (2002), not verme ve sertifika vermeyi sınıf yönetiminde dışsal güdülemeyi destekleyici etmenlerden saymıştır. Nitekim Giebink and McKenzie (1985), kullandıkları 3 farklı stratejiden (talimatlar ve övgü, modelleme

ve puan sistemi) en etkili olanının şartlı destekli puanlama sistemi olduğunu bildirmiştir. KOCY programına katılan tüm öğrencilere katılım sertifikası verilmesi tavsiye edilmektedir. En sportmen öğrencinin seçiminin öğrencilerin yapması sağlanır. Öğrencinin olumlu olarak afiş edilmesi (okul panosu ya da gazetesi yoluyla) sportmenlik davranışı geliştirmede sosyal fırsat sağladığı belirtilmiştir (Bierhoff, 2002). Üçüncüsü de maddi ödül: Hediye. Pehlivan (2004), çocuk ve gençlerin psiko-sosyal yapıları dikkate alındığında ödüllendirmenin etkili olduğunu ve centilmen olanı da buna uygun olarak ödüllendirerek öne çıkarmak gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca centilmenlik ödülünün yasal düzenlemelerin içerisinde yer alması gerektiğini vurgulamıştır. Bireylerin normlara uymalarının nihai nedeni, muhtemel bir ödülün kazanılması veya olası bir cezanın önlenmesidir (Wells, Ellis, Paisley, & Arthur-Banning, 2005). Bu nedenle seçilecek ödül ve cezaların etkili yaptırım gücü olacağı kesindir.

3.6 Takip

Öğrencilere daima verilen eğitimin takip edildiğini hissetmeleri için daima beklentiler hatırlatılır. Öğrencilerin davranışlarına yönelik anında dönüt verilebilmesi için öğrencilerin devamlı takibi yapılır. Ayrıca yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak öğrencilerin sportmenlik tutumlarını geliştirmeye yönelik çoklu zekâ kuramına uygun ek etkinlikler (slogan üretme, şiir yazma, resim yapma, poster hazırlama, afiş hazırlama, hikâye yazma, organizasyon yapma, vb.) düzenlenmesi önerilmektedir (Aydın, & Gürler, 2014; Siedentop ve diğerleri, 2004; Wells, Ellis, Paisley, & Arthur-Banning, 2005; Yıldırım, 2005). Bu etkinliklerle öğrencilerin verilen iletiye aktif olarak katılım sağlanır ve bu da öğrencilerin tutum değişimini kolaylaştırmaktadır (Erdem, 2014). Öğrencilere liderlik rolü verilmesi sorumluluklarını artırmasına yardımcı olur. Sorumluluk da sportmenliğin tanımlarında yer alan bir kişilik özelliğidir (Perry, Clough & Crust, 2013).

4. Sonuç ve Öneriler

KOCY Uygulama önerisi yurtiçi ve yurtdışı kaynaklar derlenerek ortaya konmuştur. İncelenen çalışmalar değerlendirildiğinde sağlam teorik ilkelere dayanan bu programın genç bireylerin gelişimlerinde etkili olacağı düşünülmekte bu nedenle program bu ilkelerle uyumlu olacak şekilde ayrıntılı planlanmıştır. 6 aşamada yapılandırılan program öğrenci ve sporcuların sportmenlik davranışlarını arttırmaya yönelik çok sayıda etkinliği içermektedir. Programın başarısında öne çıkan en önemli husus doğru davranışların desteklenmesidir. Ortaya çıkan uygulama önerisinin öğretmen adaylarına lisans eğitiminde ve hâlihazırda görev yapan öğretmenlere de hizmet içi seminerlerle verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı desteğiyle beden eğitimi öğretmenlerinin bu programı uygulamasıyla öğrencilerde sportmenlik davranışlarının gelişmesi beklenmektedir. Ayrıca programın Gençlik Spor Bakanlığı ve spor federasyonları aracılığı ile altyapı eğitimlerinde de kullanılabilceği ve fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Eğitimci ve araştırmacılara beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını arttırmaya yönelik hazırlanan “KOCY” uygulama önerisinin uygulanabilirliği, verimliliği ve kalıcılığını deneysel çalışmalarla test etmeleri önerilmektedir.

Kaynakça

Arıpınar, E. & Donuk, B. (2017). *Spor yönetim ve organizasyonlarında etik yaklaşımlar Fair play* (Beşinci Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

- Arthur-Banning, S.G., Paisley, K. & Wells, M.S., (2007). Promoting sportsmanship in youth basketball players: The effect of referees' prosocial behavior techniques. *Journal of Park & Recreation Administration*, 25, 96-114.
- Aydın, M.Z. & Gürler, Ş.A. (2014). *Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler-Etkinlikler-Kaynaklar*. (4. Basım). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Berkowitz, M. W., & Grych, J. H. (1998). Fostering goodness: Teaching parents to facilitate children's moral development. *Journal of Moral Education*, 27, 371-291.
- Bierhoff, H. (2002). *Prosocial behaviour*. New York: Taylor & Francis.
- Blair, G.T. (2014). *The Effects Of A League Guided Sportsmanship Program On The Behaviors Of Youth Sports Athletes*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). University of California, Irvine.
- Brock, S. J. & Hastie, P. A. (2007). Students' conceptions of fair play in sport education, *ACHPER Australia Healthy Lifestyles Journal*, 54(1), 11-15.
- Cecchini, J.A., Montero, J., Alonso, A., Izquierdo M., & Contreras, O. (2007). Effects of personal and social responsibility on fair play in sports and self-control in school-aged youths. *European Journal of Sport Science*, 7(4): 203-211.
- Cohen S., Janicki-Deverts D., Turner R. P., & Doyle W. J. (2015). Does hugging people provide stress buffering social support? A study of susceptibility to upper respiratory infection and illness. *Psychological Science*, 26, 135-147. Doi:10.1177/0956797614559284
- Ellis, G. D., Henderson, H. L., Paisley, K., Silverberg, K. E., & Wells, M. S. (2004). Bringing sportsmanship back to your youth sports leagues. *Parks & Recreation*, June, 47-51.
- Erdem, A. R., (2014). Sınıfta güdüleme. H. Kiran (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (s. 213-236). (9. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Esentürk, O. K. & Koç, Y. (2016). "Beden eğitimi öğretmenlerinin sportmenlik kavramına ilişkin görüşleri" *14th International Sport Sciences Congress*. (01-04 Kasım), Antalya/Türkiye.
- Ford, D. W., (2009). The Effect of the Star Sportsmanship Education Module on Parents' Self-Perceived Sportsmanship Behaviors in Youth Sport. Doctorate Thesis. Middle Tennessee State University. <http://jewlscholar.mtsu.edu/handle/mtsu/3861>
- Giebink, M. P., & McKenzie, T. L., (1985). Teaching sportsmanship in physical education and recreation: An analysis of interventions and generalization effects. *Journal of Teaching in Physical Education*, 4, 167-177.
- Green, F.T., (1997). *Sportsmanship education in secondary school athletics: Athletic directors' perspectives*, Published Doctorate thesis. Texas A & M University. US.
- Green, T. & Gabbard C., (1999). Do we need sportsmanship education in secondary school athletics? *Physical Educator*. 00318981. 56(2). Academic Search Complete.
- Hansen, D.E., (1999). "Fair Play Everyday" *A sportsmanship training program for high school coaches*. Published Doctorate thesis. University of Idaho. US.
- Harris, A. (2006). *The role of organized sports in the moral development of middle school students*, Published Master Thesis. Pacific Lutheran University. Washington. US

- Harvey S., Kirk D. & O'Donovan, T.M. (2011). Sport Education as a pedagogical application for ethical development in physical education and youth sport, *Sport, Education and Society*, DOI: 10.1080/13573322.2011.624594
- Hassandra, M., Bekian, A & Sakellariou, K. (2007) "Physical education teacher's verbal aggression and student's fair play behaviors", *Physical Educator*, 64(2).
- Hassandra M, Goudas M, Hatzigeorgiadis A, Theodorakis Y (2007). A fair play intervention program in school Olympic education. *Eur. J. Psychol. Educ.* 22(2):99-114. ISSN: 1878-5174
- Hastie, P. A. & Buchanan, A. M. (2000). Teaching Responsibility through Sport Education: Prospects of a Coalition, *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 71:1, 25-35, DOI: 10.1080/02701367.2000.10608877
- Hellison, D. (2003). *Teaching responsibility through physical activity*. (3rd ed.) Champaign, IL: Human Kinetics.
- https://www.hb.edu/uploaded/Athletics/Sportsmanship_for_Coaches.pdf (Erişim: 13.10.2016)
- <http://www.character.org/wp-content/uploads/What-States-Are-Doing.pdf> (Erişim:13.10.2016)
- <http://www.collective-evolution.com/2015/12/03/the-chemistry-of-hugging-11-benefits-of-hugging/> (Erişim:15.05.2017)
- http://www.northropbruins.org/uploads/2/8/2/3/28238951/northrop_sportsmanship_responsibilities.pdf (Erişim: 13.10.2016)
- <https://www.sott.net/article/291786-The-physiological-benefits-of-hugging> (Erişim:15.05.2017)
- İnceoğlu, M. (2004). Tutum Algı İletişim. Ankara: Elips Kitap.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (Sekizinci basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavussanu, M. & Spray, C.M. (2006). Contextual Influences on Moral Functioning of Male Youth Footballers. *The Sport Psychologist*. 20, 1-23.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 96-114.
- Koç, Y. (2017a). A study on the relationship between high school students' physical education course sportsmanship behaviors and their patience levels. In M. Gammone, M. A. Icbay, & H. Arslan, (Eds.), *Recent Developments in Education*. (pp.191-199). Retrieved from Bialystok: E-BWN Database. <http://iassr2.org/rs/005.pdf>
- Koç, (2017b). Relationships between the Physical Education Course Sportsmanship Behaviors with Tendency to Violence and Empathetic Ability, *Journal of Education and Learning*. 6(3), 169-180. URL: <https://doi.org/10.5539/jel.v6n3p169>
- Koç, Y., & Güllü, M. (2017). Research into sportpersonship behavior of high school students in physical education course in terms of some variables [In Turkish with English Abstract]. *SPORMETRE*, 15(1), 19-30.
- Koc, Y., & Karabudak, A. A. T. (2017). The relationship between sportsmanship level of secondary school students and their success regarding the religious culture and knowledge

- of ethics course. *Educational Research and Reviews*, 12(16), 754-761. DOI: 10.5897/ERR2017.3316
- Koç, Y., & Yeniçeri, S. (2017). An investigation of the relationship between sportsmanship behavior of students in physical education course and their respect level. *Journal of Education and Training Studies*, 5(8), 114-122. URL: <https://doi.org/10.11114/jets.v5i8.2477>
- Lodl, K. (2005). Developing a game plan for good sportsmanship. *New Directions for Youth Development*, 127-134. Doi:10.1002/yd.147
- MEB. (2013). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı uygulama kılavuzu (ortaokul 5-8. sınıflar)*. Ankara.
- Miller B.W, Roberts G. C & Ommundsen Y. (2004). Effect of motivational climate on sportpersonship among competitive youth male and female football players, *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14 (3), 193-202.
- Patrick, C. A., Ward, P. & Crouch, D.W. (1998). Effects of holding students accountable for social behaviors during volleyball games in elementary physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 17, 143-156.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, II (2) 49-53.
- Perry, J. L, Clough, P.J. & Crust, L. (2013). Psychological approaches to enhancing fair play. *Athletic Insight*, 15(2). 197. Retrieved June, 19, 2013, from <http://www.athleticinsight.com/Vol5Iss2/Feature.htm>
- Petersen, M. J. (2012). *The Application Of Instructional Design Principles In The Development Of Sportsmanship Education Software And Its Impact On Children's Acquisition Of Sportsmanlike Attitudes And Behaviors, Doctorate Thesis*. Utah State University.
- Raakman, E. (2006). Justplay. *JOPERD: The Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 77(6), 20-24.
- Romance, T. J., Weiss, M. R., & Bockoven, J. (1986). A program to promote moral development through elementary school physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 5, 126-136.
- Rudd A., & Stoll S. K. (1998). Understanding Sportsmanship. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 69:9, 38-42, DOI: 10.1080/07303084.1998.10605629
- Sezen-Balçıklanılı, G., (2009). *Profesyonel futbolcuların fair playe yönelik davranışları ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara/Türkiye.
- Sharpe, T., Brown, M. & Crider, K., (1995). The effects of a sportsmanship curriculum intervention on generalized positive social behavior of urban elementary school students. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 28, 401 -416.
- Siedentop, D., Hastie, P. A., & Van der Mars, H. (2004). *Complete guide to sport education*. Champaign, IL: Human Kinetics.

- Spence, S. H. (2003). Social skills training with children and young people: theory, evidence and practice. *Child and Adolescent Mental Health*, 8(2), 84-96.
- Ulusoy, A. (2002). Gdlenme, A. Ulusoy (ed.), *Geliřim ve ğrenme* (269-286), Ankara: Anı Yayıncılık
- Vallerand, R. J., Briere N. M., Blanchard C. M., & Provencher P. J., (1997). Development and validation of the multidimensional sportspersonship orientations scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*; 19(2): 197-206.
- Vidoni, C. (2005). The effects of fair play instruction on 8th –grade physical education students. Doctorate Thesis. The Ohio State University.
- Vidoni, C. & Ward, P. (2009) Effects of fair play instruction on student social skills during a middle school sport education unit, *Physical Education and Sport Pedagogy*, 14(3), 285-310.
- Wells, M.S., Arthur-Banning, S. G., Paisley, K., Ellis, G. D., Roark, M. F., & Fisher, K. (2008). Good (youth) sports: Using benefits-based programming to Increase Sportsmanship. *Journal of Park & Recreation Administration*, 26(1), 1-21.
- Wells, M., Ellis, G.D., Paisley, K. & Arthur-Banning, S. G. (2005). Development and evaluation of a program to promote sportsmanship in youth sports. *Journal of Park & Recreation Administration*, 23(1), 1-17.
- Yapan, H. T. (2007). Spor Ahlakı. Gaziantep: Merkez Ofset.
- Yıldıran, İ. (2004). Fair play: kapsamı, Türkiye’deki grnm ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.
- Yıldıran, İ. (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5,(1), s.3–16.

Extended Summary

PURPOSE

Physical education courses are where everybody receives the basic education with regard to sports, and they represent an important opportunity to develop desired behaviors within the society. Well-structured sportsmanship practices and activities are required in schools to prevent violence, aggression as well as behaviors contrary to sportsmanship, which are among important problems of the domestic sports activities. Only a small number of courses and limited content offered by relevant faculties and academies right along with limited number of research and compilations with regard to the sportsmanship concept for physical education teachers in Turkey and insufficient amount of information, documents and examples contained in the National Education syllabus have increased the need for such a study. The purpose of this study is to propose a practice for promoting sportsmanship behaviors in physical education courses.

METHOD

A literature review method has been used for the study. Sample activities and practices with regard to sportsmanship that are prominent in domestic and particularly foreign studies and that are suitable for secondary school physical education programs have been constructed

following a program and offered to researchers and educators. This practice proposal is called as “Constructing Sportsmanship in Juniors’ Games (CSJG)”.

RESULTS

The practice is considered to be more efficient when implemented at the beginning of spring term of 5th and 6th grades of secondary schools. Therefore, activities included in the practice draft are in compliance with grade 5 and 6 level.

In-class lessons and activities were planned for the first three weeks of the practice (especially given the theoretical knowledge), court or gymnasium practical activities for the following four weeks, and practical feedback activities for the eighth week. Included activities may be performed along with different chapter subjects (Athletics, Football, Volleyball etc.). All included activities are recommended to be repeated, reminded and used during the all education life of students to provide permanence.

The practice contains six different types of activities, namely:

1. **Theoretical Instruction:** Providing students with the sportsmanship concept and related values (i.e. Human, social, sportive, spiritual and formal values) in the classroom using various methods and techniques (narration, drama, brainstorming, question-answer method etc.). Presentations as an introduction to sportsmanship, discussion of award-winning sportsmanship model behaviors, ‘what would you do if ...’ activities, pre-prepared drama activities, discussion of dilemmas that can be encountered during physical education lessons etc.

2. **Expressing Expectations:** Providing students with 47 items of the scale draft as an expectation which are used in development of the “Physical Education Course Sportsmanship Behaviors Scale” (PECSBS), and emphasizing that such behaviors are expected from students. Signing a contract for fulfillment of expectations by both the students and physical education teacher.

1. **Behaving Positively:** For example, helping my opponent in getting up if he/she falls down.

2. **Not Behaving Negatively:** For example, not playing though to intimidating the opponent.

3. **Behaving in New and Special Situations:** Behaving correctly in new and special situations that may arise in line with expectations no. 1 and 2.

3. **Lesson practices:** In the games and activities that will be planned according to the selected unit, students’ reach is achieved in a controlled manner to learn achieving the purpose, entertainment and beating, respectively

1. **Purposeful Games:** Activities aiming development of students in various aspects. For example, skipping rope.

2. **Games without a Winner:** Games showing that entertainment also is possible without winning. For example, piggy in the middle (2 against 5 game)

3. **Games with a Winner:** Games involving controlled practices of winners and losers. For example, an arrangement in which students of the losing team(s) congratulate the students of the winning team.

During all practices, teachers display model behaviors in accordance with the previously signed contract. Teachers should be careful in not displaying negative behaviors. Model students are

determined during these practices. Furthermore, students are assigned roles such as supporters, referees and trainers during activities to give them an opportunity to display correct behaviors. Students are reminded of sportsmanship behaviors required by these roles.

4. Making Observations: Recording negative and positive behaviors displayed by students both individually and as a group using an observation form, and intervening without a delay when required.

5. Feedback: Significant sportsmanship behaviors displayed by students during activities are supported by various rewards to provide permanence of such behaviors.

1. Sportive Rewards: Participating in school teams.

2. Educational Rewards: Give points, certificates of participation and/or achievement.

3. Material Rewards: Gifts.

6. Follow-up: Students are always reminded of expectations to make them feel that the education they are provided is monitored. Students are always monitored to provide instant feedback about their behaviors.

Besides, It is recommended additional activities in accordance with the theory of multiple intelligences (generating slogans, writing poems, making pictures, preparing posters, writing stories, makings organizations etc.) to develop sportsmanship behaviors of students in accordance with the constructive approach. During practice, individual behavior development is evaluated using the Physical Education Course Sportsmanship Behaviors Scale, and group behavior development is evaluated using an observation form.

CONCLUSION

Particularly foreign studies have been reviewed and compiled in preparation of this practice proposal. The study will be made available to educators and researchers after being revised under the light of criticisms and suggestions made by the distinguished participants during the congress process. This practice proposal should be provided to teacher candidates during undergraduate education and to working teachers within the scope of on-the-job training activities. Students are expected to develop sportsmanship behaviors after this practice is implemented by physical education teachers with the support of Ministry of National Education. The resulting program is expected to be used also in infrastructure training and will be provided benefits.

Educators and researchers are recommended to test the feasibility, efficiency and permanence of the "CSJG" practice proposal that is prepared with the purpose of developing physical education courses sportsmanship behaviors.